

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/44,Polsko-niemieckie-seminarium-Litzmannstadt-Getto-19401944-Badania-upamietnianie-.html>
05.04.2026, 13:22

Polsko-niemieckie seminarium „Litzmannstadt Getto 1940-1944. Badania, upamiętnianie i edukacja” - Łódź, 30-31 sierpnia 2006 r.

Polscy i niemieccy historycy, muzealnicy, nauczyciele i studenci spotkali się w Małej Sali Obrad Urzędu Miasta Łodzi na seminarium poświęconym Litzmannstadt Getto.

Spotkanie towarzyszyło 62. rocznicy likwidacji Litzmannstadt Getto w Łodzi i zgromadziło około 130 osób, w tym blisko 50 gości z Niemiec, głównie z berlińskiej Fundacji „Topografia Terroru”, (współorganizatora).

Seminarium otworzył prezydent Łodzi Jerzy Kropiwnicki, a także Heidi Knake-Werner, zastępca burmistrza Berlina, prof. Andreas Nahama, dyrektor Fundacji „Topografia Terroru” oraz Heinz Peters, Attaché ds. Kultury Ambasady Republiki Federalnej Niemiec w Polsce. Pierwszą część rozpoczął Symcha Keller, przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Łodzi przedstawieniem społeczności żydowskiej w Łodzi przed okupacją, w czasach zagłady, a także po wojnie. Mówił o warunkach życia w Litzmannstadt Getto, o pracy niewolniczej Żydów na rzecz drugiego co do wielkości niemieckiego przedsiębiorstwa elektronicznego AEG i o ewentualnych kontaktach ludności getta z pozostałą częścią miasta.

Kolejną część spotkania zdominowały wykłady poświęcone aktualnym postulatom badawczym dotyczącym problematyki łódzkich Żydów oraz działalności IPN w zakresie upowszechniania wiedzy o Holokauście. Dr Janusz Wróbel z łódzkiego Oddziału IPN mówił o potrzebie stworzenia monografii obejmującej w sposób całościowy dzieje Żydów w regionie łódzkim w latach 1939-1945. Zaznaczył również brak pełnych opracowań problemów cząstkowych, do których zaliczył m.in. narodowościowe konflikty w Łodzi w okresie poprzedzającym agresję niemiecką na Polskę i ich wpływ na sytuację Żydów w Litzmannstadt. Jak zaznaczył, problemy narodowościowe miały swoje źródło już w latach 30. XX wieku, gdy do Łodzi zaczęły docierać wpływy nazistowskie z Niemiec, zakorzeniające się wśród łódzkich Niemców, a w pewnym stopniu nawet wśród polskiej radykalizującej się prawicy. Dr Wróbel zauważył, że pomimo wzrostu agresywnego antysemityzmu Łódź nie stała się po wybuchu wojny miejscem większych wystąpień antyżydowskich, takich jakie miały miejsce w innych większych miastach, jak Warszawa czy Paryż.

Dalszych badań wymagają również mniejsze getta w regionie łódzkim. Kwestią dotąd nie wyjaśnioną pozostają kontakty tak zwanej aryjskiej strony miasta z żydowskimi mieszkańcami Łodzi oraz pytanie, czy mieszkańcy Łodzi spoza getta wiedzieli o tym, co dzieje się za drutami getta i jaki był ich stosunek do nazistowskiej polityki wobec Żydów. Instytut Pamięci Narodowej stanął wobec problematyki Jedwabnego. Powstała wówczas dwutomowa praca zbiorowa „Wokół Jedwabnego”. Problematyka Holocaustu pozostała jednym z najważniejszych problemów badawczych IPN. O związanych z nią działaniach

edukacyjnych mówił Paweł Kowalski z Oddziału IPN w Łodzi.

Poza wykładami uczestnicy seminarium wzięli udział w projekcji filmu dokumentalnego „Z głębi wołam...” w reż. Wojciecha Gierowskiego, uczestniczyli w Marszu Pamięci, w uroczystościach na Cmentarzu Żydowskim, na Stacji Radegast (odsłonięto m.in. tablicę poświęconą berlińskim Żydom) i w Parku Ocalałych, a także w otwarciu wystawy „Kozienickie portrety”. W środę polsko-niemiecka grupa udała się do byłego obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem.

Organizatorami seminarium był Urząd Miasta Łodzi, Instytut Pamięci Narodowej – Oddział w Łodzi oraz Fundacja „Topografia Terroru” z Berlina.

08.09.06